

KUB-7/2013. sz. ülés
(KUB-109/2010-2014.) sz. ülés

J e g y z ő k ö n y v

az Országgyűlés **Külügyi bizottságának**
2013. március 12-én, kedden, 10 óra 40 perckor
az Országház főemelet 55. számú tanácstermében
megtartott üléséről

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>A bizottság részéről</i>	4
<i>Megjelent</i>	4
<i>Helyettesítési megbízást adott</i>	4
<i>Meghívottak részéről</i>	5
<i>Hozzászólók</i>	5
<i>Elnöki megnyitó, a napirend elfogadása</i>	6
<i>Az áruknak a TIR-igazolvánnyal történő nemzetközi fuvarozására vonatkozó, Genfben 1975. november 14-én kelt vámegyezmény és módosításai kihirdetéséről szóló törvényjavaslat (T/10219. szám - általános vita)</i>	6
<i>Dr. Völner Pál kiegészítése</i>	6
<i>Határozathozatal</i>	6
<i>Törökország és regionális törekvései</i>	6
<i>Sztáray Péter bevezetője</i>	7
<i>Kérdések</i>	10
<i>A Finnugor Rokon Népek Napjáról szóló határozati javaslat (H/10160. szám) (Dr. Horváth János (Fidesz), dr. Latorcai János (KDNP), dr. Gruber Attila (Fidesz), Mandur László (MSZP), Gyöngyösi Márton (Jobbik) és Szilágyi Péter (független) képviselők önálló indítványa) - (Módosító javaslat megvitatása)</i>	19
<i>Egyebek</i>	21

Napirendi javaslat

1. Az áruknak a TIR-igazolvánnyal történő nemzetközi fuvarozására vonatkozó, Genfben 1975. november 14-én kelt vámegyezmény és módosításai kihirdetéséről szóló törvényjavaslat (T/10219. szám - általános vita)
2. Törökország és regionális törekvései
3. A Finnugor Rokon Népek Napjáról szóló határozati javaslat (H/10160. szám) (Dr. Horváth János (Fidesz), dr. Latorcai János (KDNP), dr. Gruber Attila (Fidesz), Mandur László (MSZP), Gyöngyösi Márton (Jobbik) és Szilágyi Péter (független) képviselők önálló indítványa) - (Módosító javaslat megvitatása)
4. Egyebek

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: Balla Mihály (Fidesz), a bizottság elnöke

Dr. Nagy Gábor Tamás (Fidesz), a bizottság alelnöke

Gyöngyösi Márton (Jobbik), a bizottság alelnöke

Csóti György (Fidesz)

Dr. Gruber Attila (Fidesz)

Dr. Horváth János (Fidesz)

Dr. Tilki Attila (Fidesz)

Törő Gábor (Fidesz)

Kalmár Ferenc András (KDNP)

Németh Zsolt (Jobbik)

Vona Gábor (Jobbik)

Helyettesítési megbízást adott

Csenger-Zalán Zsolt (Fidesz) Törő Gábornak (Fidesz)

Dr. Mihalovics Péter (Fidesz) dr. Gruber Attilának (Fidesz)

Pintér László (Fidesz) Csóti Györgynek (Fidesz)

Dr. Nagy Andor (KDNP) dr. Horváth Jánosnak (Fidesz)

Dr. Vejkey Imre (KDNP) Kalmár Ferenc Andrásnak (KDNP)

Meghívottak részéről**Hozzászólók**

Völner Pál infrastruktúráért felelős államtitkár (Nemzeti Fejlesztési Minisztérium)

Sztáray Péter biztonságpolitikáért felelős helyettes államtitkár (Külügyminisztérium)

Szesztai Dávid főosztályvezető (Külügyminisztérium)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 40 perc.)

Elnöki megnyitó, a napirend elfogadása

BALLA MIHÁLY (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Tisztelt Bizottság! Engedjék meg, hogy bejelentsem a helyettesítéseket. Csóti képviselő úr helyettesíti Pintér képviselő urat, Gruber képviselő úr Mihalovics képviselő urat, Horváth János képviselőtársunk Nagy Andort, Törő Gábor képviselő úr Csenger-Zalán Zsoltot, Kalmár Ferenc pedig Vejkey Imrét. Nagy Gábor Tamás itt van, úgy látom.

Megállapítom, hogy a bizottságunk határozatképes. Az írásban előzetesen elküldött napirendi pontokhoz kérdezem, hogy van-e esetleg kiegészítenivaló. *(Senki sem jelentkezik.)* Amennyiben nincs, kérdezem a tisztelt bizottságot, ki támogatja mai napirendünket. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy a bizottság egyhangúlag támogatta.

Az áruknak a TIR-igazolvánnyal történő nemzetközi fuvarozására vonatkozó, Genfben 1975. november 14-én kelt vámegegyezmény és módosításai kihirdetéséről szóló törvényjavaslat (T/10219. szám - általános vita)

Az 1. napirendi pontunkban az áruknak a TIR-igazolvánnyal történő nemzetközi fuvarozására vonatkozó vámegegyezmény és módosításai kihirdetéséről szóló T/10219. számú törvényjavaslat általános vitája szerepel. A Nemzeti Fejlesztési Minisztériumból jelen van és nagy tisztelettel köszöntöm Völner Pál infrastruktúráért felelős államtitkár urat és Székely András osztályvezető urat. Parancsoljon, államtitkár úr! Kérem, hogy szóban egészítse ki a javaslatot.

Dr. Völner Pál kiegészítése

DR. VÖLNER PÁL nemzeti fejlesztési minisztériumi államtitkár: Köszönöm szépen, elnök úr. A javaslat célja az áruknak a TIR-igazolvánnyal történő nemzetközi fuvarozásában Genfben kelt vámegegyezmény és annak módosításainak kihirdetése lenne. Ezek a nemzetközi jogilag hatályban lévő egyezmények törvényi szinten is megerősítést nyernének és ehhez kérjük a tisztelt bizottság...

ELNÖK: Közelebb a mikrofonhoz, államtitkár úr, mert nem hallatszik.

DR. VÖLNER PÁL nemzeti fejlesztési minisztériumi államtitkár: Igen. Tehát gyakorlatilag a TIR-egyezmény és annak módosításainak kihirdetése lenne ennek a javaslatnak. Ez egy nemzetközi jogilag hatályban lévő egyezmény ezzel nyernek törvényi kihirdetést és ehhez kérjük a tisztelt bizottság támogatását.

Határozathozatal

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem a tisztelt bizottságot, van-e kérdés, vélemény az elhangzottakhoz. *(Senki sem jelentkezik.)* Amennyiben nincs, kérdezem a tisztelt bizottságot, ki támogatja a T/10219. számú törvényjavaslatot. *(Szavazás.)* Megállapítom, hogy a bizottság egyhangúlag támogatta. Köszönöm szépen.

Köszönöm szépen, államtitkár úr, hogy velünk volt. *(Dr. Völner Pál elhagyja a termet.)* ajánlásunkat írásban fogjuk benyújtani.

Törökország és regionális törekvései

A 2. napirendi pontunk következik: Tájékoztató Törökországról és annak regionális törekvéseiről. Ehhez a napirendi pontunkhoz tisztelettel köszöntöm Sztáray Péter biztonságpolitikáért felelős helyettes államtitkár urat a Külügyminisztériumból. Kérem, hogy tájékoztasson bennünket erről a kérdéstről. Ezt követően persze képviselőtársaim kérdéseket fognak föltenni, véleményt fognak mondani. Annál is inkább aktuális ez a mai témakör,

hiszen a jövő héten ha minden jól megy és nem változik a program, bár remélem, hogy véglegesítettük már, a török külügyi bizottság látogatást tesz Magyarországon és ehhez a témakörhöz is jó, hogy erről tudunk már beszélni. Parancsoljon, államtitkár úr!

Sztáray Péter bevezetője

SZTÁRAY PÉTER helyettes államtitkár (Külügyminisztérium): Elnök úr, köszönöm szépen a szót, és tisztelettel köszöntöm a bizottság vezetését és tagjait. Azt gondolom, hogy nagyon aktuális a téma, hiszen egyrészt a magyar-török kétoldalú kapcsolatokban elég sok fontos eseményre kerül sor itt az idei év első felében is, másrészt Törökország stratégiai szerepe rendkívüli módon megnövekedett az elmúlt 10 évben.

Ha jól értem, a mostani tájékoztató, illetve egyeztető célja ez utóbbi számba vétele. Lényegében arról szeretnék beszélni, hogy hogy néz ki Törökország megváltozott szerepe egyrészt, másrészt a hagyományos szerepei az Atlanti Szövetségen belül megmaradtak-e vagy módosultak; harmadrészt regionális szinten és kétoldalú szinten hogyan alakultak a kapcsolatai az elmúlt időszakban ennek a nagyon fontos NATO-szövetségesnek.

Az első pont tehát a megváltozott Törökország. Talán közhely, de érdemes azt lefektetni, hogy az elmúlt 10 évben Törökország egyfajta paradigmaváltáson ment keresztül. Ez mind a belpolitikára, mind a külpolitikára igaz, és egyfajta posztkemalista korszakba léptünk, aminek a lényege az, hogy egy nagyon erős kormánypárt vezetésével az ország megváltoztatta a nemzetközi szerepét és egyben a belpolitikában is nagyon határozott reformokat hajtott végre, amelyeknek hosszú távú hatásuk lesz Törökország szerepére a világban.

Ezt ugyanakkor ötvözi a hagyományos szerepeivel is, tehát megmaradt az atlantizmus, megmaradt a NATO mint nemzetközi szervezet prioritása Törökország számára, és azt is láthatjuk, hogy a multilaterális diplomáciai keretekben szintén sokkal aktívabb, sokkal kezdeményezőbb török szerepet alakítottak ki. Ehhez párosul egy hatalmas gazdasági átalakulás és egy szinte párját ritkító növekedés. Az euro-atlanti térségen belül talán Törökország az egyik legsikeresebb ország jelenleg gazdasági szempontból, és 75 millió lakosával, 30 év alatti átlagéletkorával, illetve 700 ezer fős hadseregével, azt gondolom, hogy nagyon komoly középhatalmi szerep az, amit megcélzott Törökország.

A világ gazdaságai között a 18. helyen van Törökország, és Európa 8. legnagyobb gazdaságaként is tisztelhetjük, ráadásul nagyon jelentős a gazdasági növekedés és korszerű versenyképes iparágakba fektetnek be, amelyek középtávon már nagyon növelni fogják a versenyképességüket. Az egy főre eső GDP egyébként 2002 óta nagyjából megháromszorozódott, ami szintén elég jelentős növekedést mutat.

Az AKP, az Igazság és Fejlődés Pártja, amely nagyon erős politikai erőt jelent immár több mint 10 esztendeje - 3 választást nyertek meg - tulajdonképpen úgy akarják megváltoztatni az országot, hogy a Kemal Atatürk-i örökségből számos elemet továbbvisznek, tehát deklaratíván valóban ez a cél, ugyanakkor megerősödött az úgymond muzulmán kulturális, vallási elem, és ilyen szempontból komoly nyitás zajlott le.

Emellett az állam erős szekularizált jellege fennmaradt, és ha ezt összevetjük azzal, hogy a külpolitikában meghirdették a „zéró probléma”, „nulla probléma”-elvet, akkor érdemes megvizsgálnunk, hogy hogyan is alakultak ezek a kapcsolatok az elmúlt időszakban.

Ez párosul egyfajta Keletre fordulással, tehát megtartja a nyugati elkötelezettséget, ugyanakkor nagyon erős hangsúlyt fektetett arra az elmúlt években Törökország, hogy a térségben lévő országokkal is szorosabbra fűzze a kapcsolatot. Paradox módon ugyanakkor - részben az úgynevezett „arab tavasz” folyamatának köszönhetően - több kétoldalú relációban is romlás állt be a török bilaterális kapcsolatokban.

Ezeket elég közelről lehet követni, a sajtó is nagyon komolyan foglalkozik velük. Ha veszem mondjuk Szíriát, Irakot és Iránt, akkor láthatjuk, hogy ez a fajta nyitási politika

bizonyos szempontból komoly nehézségekbe ütközött, és két évvel ezelőtt, amikor az észak-afrikai és a közel-keleti térségben elindultak ezek az alapvető társadalmi-politikai folyamatok, azóta sokkal komolyabbá váltak a problémák a kétoldalú kapcsolatokban is.

Ehhez adódik az Izraellel korábban fennállt szoros, tulajdonképpen stratégiai partnerségi, már-már szövetségi viszony megbomlása, aminek több stációja van, de talán érdemes kiemelni a 3 évvel ezelőtti konvojincidenst, amikor 9 török állampolgár vesztette életét, és tulajdonképpen azóta sem sikerült a feleknek megállapodni abban, hogy hogyan lépjenek tovább ebből a konfliktusból.

Ez azért nagyon fontos, mert az egész közel-keleti térségnek, a biztonságának az egyik fontos sarokköve volt ez a szoros török-izraeli kapcsolat, és a jelenlegi helyzetet értékelve, nem látszik az, hogy a közeljövőben áttörést tudnának elérni.

A NATO-t és az atlantizmust említettem. Itt Törökország egy nagyon megbízható, nagyon komoly hozzájárulást nyújtó szövetséges, és nagyon nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a hagyományos 5. cikkely szerinti szolidaritás megnyilvánuljon a szövetségen belül. Ennek volt egy elég komoly példája az elmúlt időszakban a Patriot légvédelmi ütegek telepítése, amire NATO-konszenzusos döntéssel került sor, Hollandia, Németország és az Egyesült Államok aktív közreműködésével.

Meg kell mondani nagyon határozottan, hogy ez nem jelenti azt, hogy a NATO a szíriai konfliktusba bele akar kerülni, erre számos politikai nyilatkozat volt. Ez annyit jelent, hogy egy szövetséges kérte a többi tagország támogatását annak érdekében, hogy a területét adott esetben meg tudja védeni egy regionális értelemben is jelentős konfliktus továbbgyűrűző hatásaival szemben, és ehhez biztosítja a NATO ezeket a Patriotokat.

Törökország ugyanakkor továbbra is nagyon fontos stratégiai szövetségesként kezeli az Egyesült Államokat. Ez az Egyesült Államoknak is egy nagyon kiemelt reláció, hiszen ha megnézzük a térképet, látszik, hogy Törökország több térség határán fekszik és stratégiai jelentőségű ez a földrajzi elhelyezkedés, Szíria, Irak, Irán, Grúzia, Örményország, Fekete-tenger, Földközi-tenger és egy földnyelvvel kapcsolódik az európai részhez is.

Emiatt az sem okoz tulajdonképpen fennakadást az amerikai-török kapcsolatokban, hogy Törökország Izraellel szemben elég erős retorikát alkalmazott az elmúlt időszakban, úgyhogy ilyen szempontból a török-amerikai kapcsolatokban további fejlődésre számítunk. Arra számítunk, hogy az amerikai és a török érdekek a jövőben is egy nagyon széles közös platformon találkoznak.

Az EU vonatkozásában látható szintén egy hangsúlyeltolódás. Ennek a lényege az, hogy a megerősödött gazdaság, a megerősödött külpolitikai szerep tulajdonképpen megváltoztatta Törökország tárgyalási pozícióját az egyik oldalon az EU-val kapcsolatban. A másik oldalon viszont az elmúlt években nem volt nagyon érdemi előrelépés, mostanra számítunk, hogy elképzelhető újabb fejezetnyitás. Ez részben annak köszönhető, hogy például Franciaországban új vezetés van tavaly óta, és nyitottabb arra, hogy újabb fejezetet tudjanak megnyitni.

Törökország számtalan alkalommal kinyilvánította, hogy erős érdeke fűződik az EU-integrációhoz, ugyanakkor erre nem bármi áron törekszik, és azt is kifejezte, hogy azért az EU-nak is nagyon komoly érdeke van abban, hogy Törökországot befogadja. Ebből a szempontból a magyar külpolitikai vonalvezetés hosszú ideje egyértelmű, tehát mi a Törökország közeledését és majdani EU-csatlakozását támogató országok közé tartozunk, és próbálunk korlátozott eszközeinkkel annak érdekében tenni, hogy a törökök ebben előre is tudjanak lépni. Mondjuk egy jó példa erre a parlamentek közötti Twinning-program, ami az elmúlt években lezajlott, ezeknek a projekteknek elég nagy a jelentősége, és nagyon pozitív reakciókat vált ki a török partnerek részéről is.

Egy fontos kérdés a vízumügy, amiben évek óta folynak a tárgyalások, de nem nagyon sikerült előrelépni, mert az EU részéről egy visszafogadási egyezményt várnánk el

Törökországtól a nem kívánt migráció visszaszorítása érdekében. Török részről viszont egy egyértelmű ígélet fejében lennének készek arra, hogy ezt a visszafogadási egyezményt aláírják. Kétoldalú alapon arra törekszünk, hogy enyhítsük a vízumkötelezettséggel kapcsolatos nehézségeket, és minden fórumon felhozzuk a török fél felé, hogy szeretnénk azt is, ha vízummentességet biztosítana Magyarország felé, ahogy ezt egyébként több EU-tagország felé hagyományosan biztosítja.

Fontos az, hogy Törökország az EU-val kapcsolatban nemcsak a Bizottsággal és a különböző EU-intézményekkel áll tárgyalásban, hanem nagyon nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az egyes tagországokkal tudjon előrelépni és a tagországokat tudja arról meggyőzni, hogy miért lenne fontos előreengedni az integrációs úton. Ugyanakkor van néhány olyan tagország, amelyekkel kapcsolatban továbbra is konfliktusos a viszony. Elég itt Ciprusra utalni. Ezzel összefüggésben itt a ciprusi elnökség idején sokat hallottunk arról, hogy Törökország nem is áll készen arra, hogy Ciprusal közvetlenül folytasson konzultációkat, úgyhogy azt hiszem, hogy ez középtávon is meg fogja nehezíteni a török-EU-kapcsolatokban az előrelépést.

Globális téren Törökország arra törekszik, hogy minél több intézménybe bekerüljön. A G20 jelenléte nagyon fontos, és ezt nagyon hatékonyan is tudja alkalmazni. Vannak törekvések arra, hogy a BRICS-csoporthoz csatlakozzon szintén. Ez megint egy olyan országcsoporthoz, amelyik nagyon jelentős fejlődésen ment át az elmúlt időszakban, és emiatt Törökország számára is imponáló lenne a szorosabb együttműködés.

Az is megfigyelhető, hogy Fekete-Afrikában nagyon komoly török érdekérvényesítés folyik, nagyon komolyan kiterjesztették a diplomáciai képviselői hálózatukat, jelenleg tudomásom szerint 30 fölött van a török nagykövetségek, illetve missziók száma, ami egy nagyon jelentős szám az afrikai kontinensen.

A kétoldalú kapcsolatokról mondanék még néhány szót. Tehát vegyük Szíriát, amelyik talán a legégetőbb. Ez nagyon nagy terhet ró Törökországra, hiszen a regisztrált menekültek száma már eléri a negyedmilliót, és körülbelül ennyire taksálják a nem regisztrált, csak átmenetileg be nem jelentve, Törökországba menekült személyek számát is.

Ez akár anyagilag, akár biztonsági szempontból nagyon komoly terhet ró az országra, és számítanak az EU és a NATO-országok, illetve egyéb együttműködő országok hozzájárulására.

A határon rendszeresen vannak incidensek, tehát arra is nagyon figyelni kell, hogy a szíriai konfliktus ne terjedhessen át egy szövetségesünkre. Ennek volt köszönhető a Patriot-rendszer telepítése. Törökország eredetileg próbált konstruktívan állni az Assad-vezetéshez, próbálta meggyőzni őket, hogy itt nagyon alapvető társadalmi reformokra van szükség ahhoz, hogy fenntartható legyen az állam működése, azonban volt egy pont, amittől kezdve Törökország szakított az Assad-rendszerrel, és azóta a szíriai nemzeti koalíció egyik legfontosabb támogatójává vált politikai síkon is.

Úgy értékeljük, hogy egyébként ez a konfliktus az egész térségre nézve veszélyezteti a biztonságot, és ez Törökország számára is egy nagyon komoly bizonytalansági tényező. Különösen azért is, mert vallási és etnikai alapú konfliktusról is beszélhetünk, ami a török belső viszonyokat ismerve is rejt veszélyeket, ezért Törökország nagyon komolyan követi ezeket az eseményeket. Irán kapcsán szintén arra törekedett Törökország sokáig, hogy egyfajta hídszerepet, egyfajta közvetítő szerepet tudjon játszani, ilyen szempontból nagyon-nagyon pozitívan értékeljük azt, hogy az E3+3 tárgyalásokban helyszín tudott biztosítani, és közvetíteni tudott hosszú ideig az iráni fél felé. Csak a békés megoldást fogadja el Törökország ebben a kérdésben, viszont nagyon ellenzi azt, hogy Irán atomfegyverhez jusson.

Azt is láttuk, hogy például a NATO rakétavédelmi projektjének a fejlesztése során Törökország nagyon nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy Irán ne váljon a hivatalos NATO-politikának egy ilyen ellenség, ellenfél országává, emiatt

nagyon komoly lépéseket tett, hogy a hivatalos NATO-dokumentumokban a rakétavédelmi rendszer ne mint Irán-ellenes rendszer jelenjen meg.

Igazából mostanra a török-iráni kapcsolatok is meglehetősen lehültek, és tulajdonképpen ez a közvetítő szerep is valamennyire megfeneklett. A legutóbbi E3+3 fordulót már nem is lehetett Törökországban tartani, mert az iráni fél ezt nem fogadta el, és ezért került erre sor Kazahsztánban. Ha Irakot vesszük, ott is elég feszült a viszony, ennek egy komoly komponense a kurd-kérdés, és az észak-iraki kurd-térségnek a státusza, illetve a vele folytatott török együttműködés.

Azt gondolom, hogy ez is egy komoly regionális kérdés, hiszen a kurd kérdés kiterjed számos országra, és úgy tűnik, hogy az iraki központi vezetéssel nehezen tudnak megállapodni török részről az együttműködésben.

Izraelettől beszéltem. Itt tartósan elmergesedett a viszony, és egyelőre nem látszik a megoldás, ugyanakkor ha pozitív példát veszek, akkor a Nyugat-Balkánt tudnám venni, ahol viszont közös magyar-török érdek is van. Törökország nagyon jelentősen hozzájárul a balkáni stabilitáshoz, ennek az egyik megnyilvánulása az, hogy az EU-s és NATO-s missziókban nagy erővel vesz részt, a legjelentősebb nem EU-s hozzájáruló ország és körülbelül 7-800 katonájuk van ezekben a műveletekben, ami egyelőre, úgy tűnik, hogy fenn is fog maradni a közeli, belátható jövőben.

Emellett van egy erős gazdasági jelenlét és ez növekedőben van, ami azt gondoljuk, hogy szintén hasznos, mert a balkáni stabilitás egyik sarkalatos pontja az, hogy fenntartható, erősödő gazdaságokat lehessen kialakítani; és itt a török működő tőke szerepe igen jelentős és igen komoly stabilizációs elemet hordoz. Támogatja Törökország a balkáni muzulmán közösségek, muzulmán társadalmi csoportok miatt is. Ezeknek hagyományosan van egy török kötődésük, és azt is lehet szögezni, hogy a mérsékelt muzulmán irányzatokat támogatja Törökország, tehát ilyen szempontból is azt gondolom, hogy ez egy fontos pozitív részvétel a balkáni stabilitás erősítésében.

Oroszország felé szintén kiegyensúlyozottak a kapcsolatok. Meglehetősen pragmatikus a viszony. Nagyon komoly energiapolitikai, energetikai együttműködés van a két ország között, és Törökországnak a térségben, Azerbajdzsánban és a többi országban is komoly érdekeltségei vannak, ezért itt értékelésünk szerint kiegyensúlyozó politikáról van szó.

Ha mindent egybeveszünk - és nyilván nagyon leegyszerűsítve, sekély merítéssel dolgoztunk, de ha mindent egybeveszünk -, akkor azt látjuk, hogy a meghirdetett „zéró probléma”-politika egyelőre, úgy tűnik, nem tudta meghozni a gyümölcsseit, hiszen a felsorolt kétoldalú relációk közül számos relációban láthatunk komoly konfliktusokat.

Ugyanakkor Törökország szerepe nagyon komolyan megnövekedett, és mindezt úgy tudta megtenni, hogy a hagyományos szerepe mellett az atlanti kötődését is fenntartotta, illetve továbbhaladt az EU-integráció útján.

Magyar szempontból összegzésként azt tudnám mondani, hogy nekünk az az érdekünk, hogy Törökországot az integrációs pályán tartsuk, megtartsuk ezt a szoros és talán egyre szorosabbá váló magyar-török kétoldalú viszonyt, ennek mind a politikai, mind a gazdasági területén előre tudjunk lépni és Törökország mint stabilizációtényező-szerepét erősíteni tudjuk mi is a térségben.

Bízunk abban, hogy ezek a konfliktusok idővel csitulni fognak és akkor a térség országai között kialakulhat egy újfajta együttműködési rendszer, amelyben biztos vagyok, hogy Törökországnak meghatározó szerepe lesz. Köszönöm szépen a figyelmet.

Kérdések

ELNÖK: Köszönöm szépen, államtitkár úr. Elkövetkezett a kérdések és vélemények időszaka. Gyors előzetesben: az elhangzott biztonságpolitikai dolgokat értem. A gazdasági,

regionális szerepvállalás milyen szektorokat érint általában? Melyek azok a befektetési, beruházási irányok, amelyekben Törökország érdekelt akár régiókban, akár a kétoldalú kapcsolatokban mondjuk Magyarországgal?

Kérdezem képviselőtársaimat. *(Jelzésre:)* Csóti képviselő urat láttam, majd Gyöngyösi alelnök úr következik.

CSÓTI GYÖRGY (Fidesz): Köszönöm a szót, elnök úr. Köszönöm államtitkár úr áttekintését a törökországi viszonyokról és Törökország kapcsolatairól, mégis fölmerül egy pár kérdés, hogy néhány dolgot esetleg mélyebben meg kéne vizsgálni vagy elemezni.

Törökország meghatározóan fontos Európa számára, ezt államtitkár úr is kifejtette. Biztonságpolitikai szempontból nélkülözhetetlen, az iszlám fundamentalizmus távol tartásának a bástyája tulajdonképpen Törökország. Arra szeretnék rákérdezni, hogy ennek a rendkívüli gazdasági fejlődésnek, növekedésnek mi a titka; konkrét kérdésként. És jól érezhető-e, hogy ez a gazdasági növekedés oldja a Törökországgal szembeni európai uniós ellenérzéseket mármint a tagságot illetően. Meddig tartható fenn ez a fejlődés? Mi a titka, és meddig tartható fenn?

Nyilvánvalóan ez az európai uniós tagság felé viszi Törökországot, és egyre inkább - ahogy az előadásból is kitűnt - Európának, az Uniónak is érdeke lesz előbb-utóbb és részben már az is, hogy az integrációs folyamatba bevonja. Eddig, az elmúlt egy-két évtizedben „igen is, nem is”-játék volt. Nem szabad azt mondani, hogy nem jöttök be, de tudjuk, hogy nem engedünk be benneteket. Ez főleg a német és a francia álláspont volt, és még néhány más országnak ugyanez, de ezt nem lehet a végletekig vinni. Törökország is jelezte, hogy nem akarja mindenáron. Mi a perspektívája ennek a folyamatnak?

Egy kicsit többet szeretnék hallani a kurdokról, pontosabban arról, hogy enyhül-e a török politika ellenállása a kurd önrendelkezéssel szemben? Látszik-e ennek valamilyen jele, hogy valami oldódás van, mert innen nem látjuk, nem tapasztaljuk ezt.

Egy pár szót a görög kapcsolatokról is szeretnék hallani, mert most csend van Görögország és Törökország között, de a felszín alatt mi folyik? Nem csak Ciprus kapcsán.

Végül azt szeretném kérdezni, hogy elhangzott az előadásban is, hogy van egy jó lehetőség a magyar-török kapcsolatok továbbfejlesztésére. Úgy gondolom, hogy Törökország potenciálisan mindig Magyarország partnere sok tekintetben, mert van egy történelmi szimpátia. Most nem a 150 éves hódoltságra gondolok, hanem a főleg a törökök által hangoztatott rokoni kapcsolatokra és az ebből eredő szimpátiára, ami a lakosság részéről messzemenően tapasztalható. Ezt a turisták is tapasztalják.

A kérdésem az, hogy mennyire van jelen ez a török politikai életben? A török politikusokat mennyire motiválja ez a dolog a kétoldalú kapcsolatokban? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Gyöngyösi alelnök úr!

GYÖNGYÖSI MÁRTON (Jobbik), a bizottság alelnöke: Köszönöm szépen. Köszönjük szépen a kimerítő tájékoztatást. Amikor Törökország jelenlegi helyzetéről beszélünk, mindig nagyon nagy figyelemmel nézem a török politikát, mert úgy tűnik, hogy az a paradigmaváltás, amire államtitkár úr is utalt, nagyon sok tanulsággal szolgálhat Magyarország számára is. Történelmünk során mindkét állam nagyon különleges helyzetben van valahol itt Kelet és Nyugat határán, és az a fajta dilemma, ami a magyar történelmet is Szent István óta végigkíséri - ez a Kelet-Nyugat - és az orbáni külpolitikai keleti nyitásban is, amit nagyon üdvözlünk, ez visszaköszön, hogy Magyarországnak igenis bármennyire is az utóbbi időszakát az euroatlantizmus határozta meg, azért a Kelet mindig nagyon fontos része lesz, már csak a történelmi kötődéseink okán is meg a hagyományaink és tradícióink okán is.

Tehát Törökországot ugyanez a dilemma kíséri végig, és ami Atatürk időszakában végbement, egyfajta nyugati nyitással, annak most van egy ellentétes irányú atatürki mozgása, amely nagyon erőteljesen épít a gyökerekhez való visszanyúlásra Törökországban. Ennek része a szoftiszlamisizálódás is, ami nagyon óvatosan, de nagyon hathatósan végbemegy, ezért teljes mértékben átítatja az egész török társadalmat, és van egyfajta... - ha azt mondom, hogy ez csak egy euroszkeptikus álláspont, akkor szerintem nagyon finoman fogalmazok.

Ha hallgatjuk Erdogan beszédeit egy európai uniós körútján vagy Hägelman Bais megnyilatkozásait, akkor - bár két elég hasonló vérmérsékletű és elég erőteljes politikusról van szó, akik nagyon keményen fogalmaznak olykor-olykor -, látható az, hogy az euroatlantista álláspont már nem annyira egyértelmű a török politikai vonalvezetésben, mint volt korábban.

Azt látom, hogy bár még mindig hangsúlyozzák azt, hogy nyilván az európai uniós tárgyalások fontosak, közben mindent megtesznek, hogy kiépítsék a bástyaikat keleten is, politikai értelemben, gazdasági értelemben, energetikai értelemben és katonai értelemben is. Tehát azt látom, hogy igaz az, hogy a NATO-csatlakozás, vagy az, hogy ők NATO-tagállam, és a NATO-kötelezettségeiket vállalják, mellette egyre több olyan hírt is hallani, hogy azért a Sanghaji Együtműködés irányába, vagy más keleti, belső-ázsiai típusú katonai együttműködésekre is van egy nemcsak nyitottság a török fél részéről, hanem mintha ők ennek így az élére is szeretnének állni valamilyen értelemben. Tehát én azt látom, hogy nyilván hangsúlyozzák az euroatlantista politikai vonalat meg a NATO-t, de emellett azért a törökök már nagyon ügyesen valahogy a jövőbe tekintenek, és a felé a fordulat felé, ami azért a XXI. században valószínűleg bekövetkezik. Amelynek azért valahol az lesz a kimenetele, hogy a nyugat nem egy egyeduralgó része lesz a világnak, hanem itt igenis, lesz egy keleti ellenpólus, és ebben mintha Törökország abszolút vezető szerepre törne. Én ezt így látom, és ezt nekünk nagyon érdemes szemmel tartani, és amikor Szíria kérdéséről van szó, akkor én azt látom, hogy Szíria az a hely, ahol most jelenleg ez a nagyhatalmi játszma koncentrálódik, és itt például a muzulmán vagy iszlám civilizáción belül folytatott hegemon vagy vezető szerepért bejelentkeznek a különböző hatalmak.

Tehát amikor Szíriáról beszélünk, akkor ez azért több mint szír kérdés, mert Irán kulcsfontosságúnak tartja Szíriát, tehát létfontosságúnak, Szaúd-Arábia ugyancsak. Tehát egyszerre van jelen a síita és a legszélsőségesebb, a habita-irányzat szaúdi támogatással, és itt van Törökország is, akinek azért nagyon nem mindegy, hogy ebben a küzdelemben milyen irányba billen el a történet, és hogy az Assad-rezsim fennmaradása vagy az Assad-rezsim bukása után milyen irány vagy milyen irányultságú kormány kerül hatalomra Szíriában.

Tehát ezzel kapcsolatban kíváncsi vagyok, hogy Szíria kapcsán mi az álláspontja a Külügyminisztériumnak, vagy hogy ezt hogyan látjuk, és hogy ebben igazából magyar szempontból van-e arra esély, hogy az az álláspont, amit jelenleg azért a magyar Külügyminisztérium is képvisel - itt tavaly megszakadtak a kapcsolatok Szíriával, lehetett hallani egy hírfoszlányt, hogy megszűnt kint, ha jól tudom, a nagykövetség, és az itthoni, a budapesti nagykövetség is megszűnt. Tehát még ha az Assad-rezsimmel kapcsolatban nyilván az embernek vannak is kritikai észrevételei, azért ha ott az ellenzék kerül hatalomra, én azért sokkal nyugtalanabb lennék, mintha az Assad-rezsim megmarad és stabilizálódik vagy stabilizálni tudja a helyzetét. Csak kíváncsi lennék, hogy a magyar Külügyminisztérium mérlegelte-e ezt, hogy mondjuk az Assad-rezsim bukása után mi várható ott a térségben, és annak milyen kimenetele lehet.

Ami a további kérdéseimet illeti, hamarosan vagy egy-két éven belül lesznek választások Törökországban, két év múlva, az AK Partinak van-e valamilyen kihívója, vagy hogyan látszanak a belpolitikai viszonyok Törökországban? Látható-e az, hogy a CHP megerősödik annyira, hogy mondjuk az AKP-nak konkurenciát jelentsen? Erdogannak az

államfői ambícióiról lehet-e tudni valamit, mert arról is lehetett hallani, hogy talán jövőre lesznek az államfőválasztások és hogy ő ezt ambicionálja, erről lehet-e valamit tudni?

Ami a gazdasági kérdéseket illeti, ott nagyon sokat lehet hallani a nyugati sajtóban, hogy a török gazdaság is küszködik nehézségekkel, folyamatosan lehet hallani a török gazdasági túlfűtöttségéről, de nyilván Kína kapcsán ezt már húsz éve lehet olvasni a nyugati sajtókban, és közben ők köszönik szépen, nagyon jól vannak, 9 százalékos gazdasági növekedés helyett van 8,5 százalékos, meg ilyenek. Szóval ez nem egy tragédia, és én azt látom, hogy igazából a török gazdaság nagyon erős, szárnyal, de mégis van-e valami alapja ezeknek a nyugati kritikáknak?

Ami a kurd kérdést illeti, sokat lehet arról olvasni, hogy Törökországnak - amit államtitkár úr is mondott - az iraki központi kormánnyal nincsenek jó kapcsolatai, vagy valahogy nem olyan szoros a kapcsolat az iraki központi kormánnyal, viszont a kurd autonóm területtel, amely gázban és egyéb nyersanyagokban gazdag, és egy elég prosperáló része - már amennyire én ezt innen meg tudom ítélni - a térségnek, Törökországnak kifejezetten jó gazdasági kapcsolatai vannak. Tehát a kurd autonóm területtel, meg az ottani vezetővel is, azt hiszem, Barzanival is több tárgyalás volt. Emellett még a kurd kérdés Törökországban számomra azért megfejthetetlen, mert Erdogan, az AK Parti az elmúlt tíz évben az én meglátásom szerint többet tett a kurd autonómia, vagyis nem is autonómia, hanem a nyelvhasználati jogok előmozdítása érdekében. Tehát, ha jól tudom, szabad nyelvhasználat van, bizonyos értelemben sokkal szélesebbek a kurdok jogai, mint volt korábban, és most mégis valamiféle mozgolódás van és nagyon komoly összecsapások Kelet-Anatóliában a török hadsereg és a kurdok között. Ez mire vezethető vissza, vagy mi áll igazából a török-kurd viszonyok az elmérgesedése mögött itt az utóbbi években? Számomra megfejthetetlen, mert én azt gondoltam, hogy éppen javulnia kellene a viszonyoknak. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönjük. Gruber képviselő úr, majd Vona képviselő úr.

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): Köszönöm szépen. Államtitkár úr is többször említette, és tett utalást a tájékoztatójában a gazdasági kapcsolatok változására. Azt szeretném megkérdezni, hogy nemcsak egy-egy országban, hanem talán az egész térségben egy jelentős mozgás, egy változás pozitív és negatív irányba is megfigyelhető a török gazdaság, a török tőke tekintetében. Az egyik eleme a kérdéseknek a horvát csatlakozással kapcsolatos, illetőleg Horvátország egyfajta EU-s jogharmonizáció keretében vízumkötelessé vált a török fél számára, ennek nyilván vannak gazdasági vonatkozásai.

Mennyiben látszik ez a gazdasági vonatkozás esetleg megtörni, vagy tudunk-e ebben az új pozícióban valamiféle szerepet vállalni? Nyilván a saját számításaink szerint is.

Montenegróban is egy intenzívebb török gazdasági mozgás érződik az orosz tőke mellett vagy azt egy kicsit kiszorítva. Úgy tűnik, hogy egyfajta gazdasági áttörés vagy egy igen intenzív gazdasági nyomulás van ebben a térségben. Vannak-e olyan izgalmasabb problémák, ami mondjuk a mi esetünkben a MOL-lal kapcsolatban felvetődött? Gondolok itt a boszniai bankszektornak a zárt vagy talán egy kicsit nyitottabbá válására, és egyáltalán ez az új vízumlehetőség, amit említettem Horvátországban, ez mennyire blokkolja, mennyire gátolja vagy mennyire tesz újabb kihívásokat a török csatlakozási szándékok és ezek intenzitása mellett? Köszönöm.

ELNÖK: Vona képviselő úr!

VONA GÁBOR (Jobbik): Köszönöm szépen a szót. Én is szeretném megköszönni ezt a tájékoztatót államtitkár úrnak, nagyon örülök, hogy ez a téma, Törökország témája itt, a Külügyi bizottságban ilyen szinten napirendre kerülhetett.

Az államtitkár úr nyilvánvalóan elemzői semlegességből fakadóan szerintem egy picit visszafogott volt, amikor a Törökországban rejlő potenciált egyébként kiemelte és hangsúlyozta, én egy picit lelkesültebb tudok lenni a saját pozícióból fakadóan.

Hadd mondjak néhány olyan szempontot, ami még nem hangzott el! Nyilvánvalóan a politikai ígéretek teljesülése itt, Magyarországon külön műfaj, általában nem nagyon szokott a hazai politikai vezetés ígérete megvalósulni, de az, amikor Erdogan kijelenti, hogy ha jól tudom, 2020-ra már az első tízben szeretne lenni Törökország - az első 10 gazdaságban a világon -, igenis komolyan venném ezt az ambiciózus célkitűzést.

Legutóbb vagy két üléssel korábban beszélgettünk a birkózás kapcsán az olimpiáról. Akkor nem hangzott el, viszont fontos, hogy elhangozzon, hogy szeptemberben fognak dönteni a nem is tudom, melyik évben lévő olimpiáról (*Közbeszólások: A '22-esről.*) Az én tudomásom szerint 3 lehetséges versenyző van még bent a pakliban: Tokió, Madrid és Isztambul, ha jól tudom; de nem vagyok most ebben feltétlenül biztos, de a lényeg az, hogy Törökország ott van, és tekintve mind Japán, mind Spanyolország gazdasági problémáit, nem tartanám elképzelhetetlennek, ha Törökország egy olimpia megrendezésére lehetőséget kapna a közeljövőben, aminek a megszervezésére nyilvánvalóan alkalmas is Törökország, szerintem ezt nem lehet vitatni.

És még néhány dolog. Az iszlám világban a „arab tavasz” után Erdogan egy körútra indult és ott szinte az iszlám világ vezetőjeként üdvözölte szinte minden egyes állam vagy a társadalom. Szerintem ezt a fajta szerepét is nagyon jól játssza és nagyon jól erősíti Törökországot is. Azt, ami elhangzott Csóti képviselőtársunktól, hogy Európának is érdeke Törökország csatlakozása, ebben egyáltalán nem vagyok biztos.

Nyilván Magyarországnak és Kelet-Közép-Európának az uniós csatlakozását értékelve mindig vitába szoktunk kerülni a kormánypárti képviselőkkel meg a többi ellenzéki párttal is. Úgy látom, hogy az Európai Unió bővítése akkor szokott érdeke lenni az Európai Uniónak - főképpen a magországnak -, amikor olcsó munkaerőhöz és piachoz tudnak jutni. Törökország esetében talán még az olcsó munkaerő jelen is volna, de piachoz nem fognak tudni olyan könnyen jutni, és sokkal nagyobb ellenállással kellene számolniuk az európai uniós csatlakozás kapcsán a nyugat-európai cégeknek, mint mondjuk sajnos éppen Magyarország vagy Kelet-Közép-Európa kapcsán, abban biztosak lehetünk.

Amikor tehát Törökország EU-csatlakozása kapcsán az iszlám, az iszlám kultúra és a keresztény kultúra összeütközése szokott lenni - úgymond - a politikai téma és Németország és Franciaország tiltakozását halljuk, ezt egyrészt elfogadom - bizonyára van egy társadalmi ellenállás -, de azért bennem mindig ott van a gyanú, hogy itt arról van szó, hogy nem érdeke az Európai Uniónak Törökország csatlakozása, mert nem hogy piacot nem szerezne, hanem egy nagyon erős versenytárssal kellene szembesülnie, és lehet, hogy ez a fagyvi visszanyalna, amit próbálnának az Európai Unióhoz csatlakoztatni.

A másik oldal, hogy Törökországnak sem érdeke, erre Gyöngyösi Márton már célzott. Én is úgy látom, hogy Törökország pusztán imitálja most már ezt az uniós csatlakozási szándékot. Az ő keleti, az iszlám világban és Közép-Ázsiában való egyértelmű nagyhatalmi törekvéseit megpróbálja az európai uniós csatlakozási tárgyalások elhúzásával, imitálásával szerintem fedezni. Úgy gondolom, hogy ez lehet, ami emögött áll. Nem beszélve arról, hogy a török társadalomban is, ha jól tudom, jelentős csökkenést mutatott az Európai Unióhoz való csatlakozás támogatottsága. Törökországnak valóban nagyon sok egyéb lehetőség áll rendelkezésére az uniós csatlakozás mellett vagy azon kívül.

Még egy témára hadd térjek ki azontúl, hogy Törökország fogadatlan prókátora voltam. Végül is a magyar Külügyi bizottságban tárgyaljuk ezt, tehát a magyar-török

viszonyokat is fontos, hogy alaposan elemezzük. A Külügyi bizottságban néhányszor már céloztam rá, hogy az én véleményem szerint Magyarország külpolitikai jövője nem az Európai Unió és nem is a nagyobb közösségekben rajzolódik ki, hanem szerintem egy háromszögben, egy nagyon érdekes háromszögben: ez a német-orosz-török háromszög.

Ezek azok a hatalmak szerintem, akiknek van Közép-Európa- és Kárpát-medence-politikájuk. Ezt lehet szeretni, lehet nem szeretni, ettől ez még tény. Szerintem Magyarország jövője, nemzetközi politikai feladata, hogy ebben a háromszögben a lehető legjobb egyensúlyt és a lehető legjobb mozgásteret kiharcolja magának. Bármilyen furcsa, hogy pont e 3 nemzet felé szükséges ezt megtenni, akikkel a történelem során a legtöbbet harcoltunk. Mind a németekkel, mind az oroszokkal, mind a törökökkel, de ettől ez még tény és miközben számukra a Kárpát-medence, Magyarország és Közép-Kelet-Európa fontos, ez azt is jelenti, hogy gazdasági-kereskedelmi gócpontja vagy átfutási pontja Magyarország, és nagyon fontos, hogy ezt finomra hangoljuk.

És amiért ezt most picit bővebben és talán a témától eltérve elmondtam, az, hogy fontosnak tartom azt, hogy a magyar külpolitika ezen 3 nagyhatalom egymáshoz való viszonyát alaposan elemezze. Tehát fontosnak tartom, hogy mind a német-török, mind az orosz-török viszonyt elemezzük, mert ez Magyarország számára – ha ezt a háromszöget elfogadjuk és fontosnak tartjuk – mind a német-török, mind az orosz-török viszony alakulása Magyarország számára jelentőséggel bírhat.

Azt is látni kell, hogy mind a két viszonylatban, mind a német-török, mind az orosz-török viszonylatban komoly konfliktusforrások vannak. A német-török viszonyban az ott lévő 3 és fél milliós török kisebbség kérdése, még akkor is, ha egyébként a legutóbbi eredmények szerint talán tavaly volt az első év, amikor nagyobb volt a visszaáramlás, mint a beáramlás... *(Sztáray Péter: A válság kezdete óta.)*

Ettől függetlenül még ott van egy nagyon nagy számú és a német társadalomban való integrációja szempontjából minimális szándékot mutató, erős török közösség. Bizonyára nagyon komoly konfliktusforrás lehet a jövőben. Az orosz-török viszony pedig még nehezebb, hiszen Közép-Ázsia egy frontvonal Oroszország és Törökország számára, hiszen a volt Szovjetunió országairól beszélünk, egykori részeiről, másrészt pedig sokszor iszlám vallású, sőt türk vagy turáni eredetet valló népek, országok területéről, és itt a nyersanyagok jelentőségére ki sem térnék.

Ha valahol szerintem kódolt egy politikai konfliktus lehetősége, akkor pont Oroszország és Törökország között. Természetesen bízva abban, hogy ők ezt békésen vagy sikeresen meg tudják oldani, de azt gondolom, Magyarországnak ez egy lehetőség is, hiszen ha esetleg ezek a konfliktusok, német-török, orosz-török konfliktusok kialakulnak a jövőben, a minimum az, hogy Magyarország ebben lehetőség szerint a legsemlegesebb, legneutrálisabb álláspontot alakítsa ki. Vagy ha ez nem lehetséges vagy ennél esetleg ambiciózusabb a magyar külpolitika, akkor akár meg lehetne próbálkozni azzal is - ezért kellene jó előre készülni ezekből a témákból -, hogy Magyarország valamiféle közvetítő szerepet ajánlana föl: akár a kettős tárgyalások helyszínéül ajánlkozna, és ezáltal a saját fontosságát erősítené.

Még egy utolsó téma a Törökországgal való viszony alakulása. Nagyon örültem annak, hogy Erdogan miniszterelnök úr itt volt Magyarországon, ezt nagyon fontosnak tartom, és bízom benne, hogy ez nem pusztán egyszeri látogatás volt, hanem Magyarország és a magyar külpolitika politikai pártoktól meg ciklusoktól függetlenül látja az ebben rejlő stratégiai és kitörési lehetőséget.

De látni kell, hogy ebben azért vannak veszélyek is. Az iszlám vallás mindenképpen más kultúra, közhely, de így van. Ezért azt a veszélyt el kell kerülnünk, hogy Németország sorsára jussunk, tehát miközben én magam mindenképpen a török-magyar kapcsolatok nagyon-nagyon erős pártolója, támogatója vagyok és szeretném, ha ez minél inkább mobilizálna, emellett azért azt sem lehet elhallgatni, hogy egyértelműen közölni kell

Törökországgal meg saját magunkkal is, hogy el akarjuk kerülni azt a veszélyt, hogy itt nagy számú török - iszlám vallású - populáció Magyarországon akár ennek a nagyon szoros gazdasági együttműködésnek a mellékhatásaként megjelenjen.

Ugyanis azt gondolom, hogy ez az, ami esetleg alááshatja egy török-magyar gazdasági kapcsolat társadalmi támogatottságát. Szerintem sem Törökországnak, sem Magyarországnak nem érdeke, ha mi egymásra partnerként tekintünk.?

Ami a pozitív oldala viszont, az, amire már célzott Csóti képviselőtársam, ez a fajta emocionális lehetőség, ami éppen aktuális, hogy kik vagyunk, a turáni kapcsolataink alapján.

Mivel Törökország egy keleti ország, egy keleti nép, számukra nagyon fontosak az ilyen emocionális megerősítések. Ezen szerintem érdemes elindulni, és érdemes ezt a külpolitikai kapcsolataink során hangsúlyozni, ennek ők mindig nagyon örülnek.

Ami ebben szerintem a magyar gazdaság számára nagy lehetőség, ha már egymillió munkahelynek a létrehozására tűzött ki célt a kormány, bár ebben szerintem mindannyian egyetértünk, hogy erre szükség van, egyébként a magyar mezőgazdaságnak és az élelmiszeriparnak Törökország komoly felvevő piaca lehet. Jelen pillanatban is van egy élőmarhaexport-lehetőség, aminek a kihasználtságáról szívesen hallanék és annak a dinamikájáról, de nagyon fontos volna, hogy minél több feldolgozott termékkel jelenjünk meg a török piacon, és azt gondolom, hogy erre is minden lehetőségünk és minden adottságunk megvan. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Elnöki zárójeles megjegyzés: úgy látom, hogy ez a Jobbiknak egy nagyon komoly témakör, a török viszony, hiszen úgy látom, hogy ketten elvitték az eddigi összes hozzászólásnak a többségét, de nagyon fontos is, és talán részben én hozzá is tenném azt a gondolatot, hogy elhangzott a különböző relációkban a viszonyrendszer, és erről esetleg majd a Külügyminisztériumból tudunk kérni elemzést. Tehát mondjuk legyen az konkrétan, hogy hogyan látjuk az orosz-török kapcsolatokat, hogyan látjuk a konfliktushelyzeteket adott esetben, hiszen azért a Fekete-tenger térsége nem egy könnyű területe a konfliktusok elemzésének és az érdekszféráknak. Ráadásul itt a német-orosz, német-török viszonylatok is fontos dolgok lehetnek, ha ebben a fajta relációban fogunk esetleg kérni anyagot, és akkor ezt legfeljebb még rövideen, három mondatban írásban is jelezzük majd a parlamenti főosztályon keresztül. Ez egy fontos témakör, hogy tájékozódás, részben pedig azért is, mert adott esetben a jövő héten ez egy beszélgetési tematikához is kapcsolódhat a török partnereinkkel. Tehát ez nagyjából egyfajta időkorlátot is jelentene majd, de ezt majd a titkárságon keresztül megpróbáljuk rendezni, mert biztos vagyok benne, hogy vannak ilyen elemzések vagy vannak ilyen viszonyrendszerekkel foglalkozó háttéranyagok.

Kalmár képviselő úr jelentkezett, őt követően Horváth képviselőtársam.

KALMÁR FERENC ANDRÁS (KDNP): Köszönöm a szót. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Képviselőtársaim! Tisztelt Államtitkár Úr! Itt hallgatva a beszélgetést és a hozzászólásokat, egyre inkább megerősödik bennem az a konklúzió, amit a '90-es évek elején olvastam egy német külügyi tanulmányban. Törökországra vonatkozóan az volt a konklúziója ennek a tanulmánynak, hogy Törökországot előbb-utóbb mindenképpen be kell venni az Európai Unióba azért, hogy megakadályozzuk azt, hogy egy vezető hatalommá váljon az arab világban, és hogy esetleg ezen arab-muzulmán világ vezetőjeként ellene forduljon az Európai Uniónak.

Amiket itt hallunk, úgy gondolom, hogy ez még a mai napon is kérdés lehet és probléma lehet. Mindenesetre most már az látszik inkább, hogy Törökország nem is annyira törekszik – ahogy ez már elhangzott – az Európai Unióba, hanem próbálja kialakítani maga körül ezt a hatalmi kört, ami adódik számára.

Továbbá ami a Kárpát-medencét illeti, itt Vona képviselőtársam felszólalására reagálnék azzal, hogy az I. világháború után itt az Osztrák-Magyar-Monarchia szétverésével egy hatalmi vákuum keletkezett. Ezt történészek mondják, és politikai szakértők is. Egy történelmi vákuum keletkezett, és csak egy kérdés volt, hogy most melyik nagyhatalom fogja ezt a vákuumot betölteni: Németország vagy Oroszország. Az I. világháború után Németország töltötte be, a II. világháború után Oroszország. Ez látszott.

Törökország viszont én úgy látom, hogy ettől a térségtől egy kicsit messze van ahhoz, hogy ilyen fontos szerepet tudjon betölteni, mint Németország vagy Oroszország, bár - és ezt hozzáteszem - van egy út, amin keresztül viszont Törökország bejöhethet a Kárpát-medencébe, és ez személyes tapasztalatom volt. Ugyanis azt hiszem, 2008-ban jártam Romániában, méghozzá Bukarest és környékén magyar zöldségkereskedőkkel és zöldségtermelőkkel, és az volt a tapasztalat, hogy a romániai zöldség-nagykereskedelmet a török kereskedők és termelők tartják kézben. De olyannyira, hogy bárkivel tárgyaltak ezek a magyar zöldségtermelők és kereskedők, mindenki azt mondta, hogy a törökökkel muszáj tárgyalni, nem lehet kihagyni őket.

Így ha azt a gondolatot is folytatjuk, amit hallottunk azért annak idején, amikor az Európai Unióba bevették Romániát és Bulgáriát, hogy igazából azért vették be, hogy legyen egyfajta elsődleges - mondjuk így - gát, lehet, hogy rosszul vagy csúnyán fogalmazok, de gát az Európai Unió felé Törökország irányába. Ez a török gazdasági befolyás nagyon kemény, és saját szememmel láttam, hogy török kamionok tízesével jöttek és hűtőházakba, melyeket törökök irányítottak Bukarest mellett, rakták le az árut és vitték tovább Románia többi területére.

Körülbelül ennyit szerettem volna mondani. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm. Horváth képviselő úr, majd Németh képviselő úr!

DR. HORVÁTH JÁNOS (Fidesz): Elnök Úr! Államtitkár Úr! Hallva a kérdéseket és hozzászólásokat, az az előnyös helyzetem van, hogy sok minden elhangzott, tehát én egyetlenegy szempontot emelhetnék ki és meg is teszem ezt: a társadalom szerkezete vagy akár a társadalomtudományok szempontjából hogyan is van ez, amivel foglalkozunk? Törökország egy sikertörténet. A sikereknek a különböző vetületét itt hallottuk, elemeztük. Azt kérdezem, hogyan látja az elemző, államtitkár úr és munkatársai, hogy ez a sikeres Törökország társadalmilag alapja ennek a sikernek, a társadalom, tehát hogyan is nézzük a társadalmat? Polgári jellegű politika és gazdaság vagy nem polgári, hanem valamiféle centralizált vagy irányított? Szóval ezt a kettősséget kérdezem.

Aztán egy másik társadalomtudományi szemlélet lehet a tulajdon, milyen mértékig centralizált, nagy kapitalizmus, nagybirtok, vagy pedig a polgári közép. Vagy tovább a gazdaság szervezésében, irányításában, menedzselésében a piacgazdasági, versenyzgazdasági vagy pedig megint valamiféle irányítási szerepnek jut több súly?

Azután még egy, talán több is, de talán egyet említek, ebben a gazdasági sikerben teljesítmény, hogy megduplázódott, sőt megháromszorozódott, mondja államtitkár úr, lehet, hogy két és félszereződött, az alatt az időszak alatt, 12 esztendő alatt. Ebben a gazdasági sikerben milyen mértékig van hazai talentum és takarékoság és milyen mértékben a külföldiek jelenléte, akár befektetők, akár menedzserek? Abba is hagyom ezeket a felsorolásokat, talán még aláhúznám azt, amit Kalmár képviselő úr mondott, az is egyfajta ilyen mérlegelés vagy szemlélődés, hogy ez vagy az, vagy milyen mértékig.

Ezek lehetnek konfliktusok vagy egymás fölerősítői. Nos ez egy társadalomszemléleti kérdés, talán még valami fényt vethet arra, amit hallottunk, ezt a sokféle hozzászólást. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. *(Jelzésre:)* Németh képviselő úr jelentkezett.

NÉMETH ZSOLT (Jobbik): Köszönöm szépen. Elhangzott a Balkánról, hogy egész gazdasági stabilitást tudott teremteni Törökország, és milyen fontos a török jelenlét.

Én egy kicsit jobban hangsúlyoznám ezt. Ha tehát a Balkánt vizsgáljuk a török gazdasági minisztériumi adatai alapján, egész imponáló számokat látunk. Mondanám Gruber képviselőtársamnak: Montenegro kapcsán 1400 százalékkal nőttek a két ország közti kereskedelmi adatok 10 év alatt; vagy éppen Albánia kapcsán 2340 vagy 2350 százalékkal 10 év alatt. Ezek olyan adatok, amelyekre oda kell figyelni, és inkább azt mondhatnám, hogy az egész Balkánt már török gazdasági érdekszférának tekinthetjük.

Keletebbre menvén én is azt szerettem volna megkérdezni, hogy milyenek lehetnek a török-országi kapcsolatok, milyen lehet a török-országi kapcsolatok jövője. Mondok egy példát. A múlt héten Saakashvili elnök, akinek a pártja az előző év végén egész nagy vereséget szenvedett Grúziában, ellátogatott Törökországba, majd visszajövén hazájába, Grúziába, azt mondta a grúz angol nyelvű sajtónak, hogy Oroszország ellenében inkább Törökországra támaszkodik a jövőben Grúzia.

Ez rejt-e valamit vagy a jövőben gondolhatunk valamilyen esetleges ellentétre? Csak gazdasági ellentétre gondolok természetesen Oroszország és Törökország között; vagy inkább csak azt látjuk, hogy az Egyesült Államok már levette a kezét Grúziáról Saakashvili veresége után és esetleg Saakashvili esetleg már új, leendő szövetségeseket keres az Egyesült Államok pótlására mondjuk éppen Törökország szerepében?

Még azt szeretném megkérdezni az államtitkár úrtól, hogy a január 25-én vagy 29-én létrehozott - Mongólia, Azerbajdzsán, Kirgizisztán és Törökország részvételével létrehozott - nem mondom, hogy katonai tömörülés, de ahhoz hasonló; tehát embrionális állapotban lévő katonai tömörülésről beszélhetünk, egy új katonai tömörülésről. Ebben az államtitkár úr vagy az ön mögött álló elemzők látnak-e bármilyen kifejlődő katonai tömböt mondjuk éppen Oroszország vagy éppen más ellenében? Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Nagyon színes blokkot kapott államtitkár úr, tehát politikai együttműködés, biztonságpolitika, a gazdaság területe. Kérem, hogy a kérdésekre válaszoljon.

SZTÁRAY PÉTER helyettes államtitkár (Külügyminisztérium): Köszönöm, elnök úr. Valóban nagyon színes és mutatja ez a kérdéscsoport, hogy mennyire összetett az egész török kérdés. Ha van rá mód, kérném, hogy nyilvánítsa az ülést zárttá külpolitikai érdekekből kifolyólag, és akkor talán mélyebbre tudunk menni a válaszokban is, különösen, hogy Vona képviselő úr utalt rá, hogy visszafogott voltam. Ez részben amiatt is van, mert nyílt ülésen nyilván más a megfogalmazás, mint egy zárt ülésen.

ELNÖK: Erre módja van, természetesen, államtitkár úr, a felvetődött kérdések kapcsán.

Kérdezem a tisztelt bizottságot, hogy ki az, aki a Hárszabály szerint az államtitkár úr kérésével, felvetésével egyetért, támogatja. *(Szavazás.)* A bizottság egyhangúlag támogatta ezt a kérdést. Egy perc technikai szünetet rendelék el, amíg a zárt ülés feltételeit megteremtjük. *(A hallgatóság elhagyja a termet.)*

(A bizottság 11 óra 44 perctől 12 óra 16 percig zárt ülés keretében tanácskozott, amelyről külön jegyzőkönyv készült.)

BALLA MIHÁLY (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK:

A Finnugor Rokon Népek Napjáról szóló határozati javaslat (H/10160. szám) (Dr. Horváth János (Fidesz), dr. Latorcai János (KDNP), dr. Gruber Attila (Fidesz), Mandur László (MSZP), Gyöngyösi Márton (Jobbik) és Szilágyi Péter (független) képviselők önálló indítványa) - (Módosító javaslat megvitatása)

Rá is térnék a harmadik napirendi pontunkra, ahol néhány szavazásról lenne szó. Az idő miatt is módosító javaslatokról kell döntenünk. Kérem azt, hogy próbáljunk meg gyors ütemben haladni. Ez pedig a finnugor rokon népek napjáról szóló H/10160. számú országgyűlési határozati javaslatához érkezett módosító javaslatok megvitatása. Az én forgatókönyvemben több olyan módosító javaslat van, hogy amelyikről esetleg döntünk.

Az előterjesztő nevében köszöntöm Gruber képviselő urat ennél a napirendi pontnál, valamint Szesztai Dávid főosztályvezető urat is.

Ennek a határozati javaslatnak a módosítóiról kell döntenünk, és haladnék az ajánlási sorrend szerint, amelyben az 1. ajánlási pontban Vona képviselő úr a határozati javaslat címének módosítását javasolja.

Kérdezem az előterjesztőt.

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz), előterjesztő: A tegnapi vita során kialakult egy azonosság, úgyhogy az előterjesztők nevében támogatjuk a javaslatot.

CSÓTI GYÖRGY (Fidesz): Melyikről van szó? A bizottságról?

ELNÖK: Nem, az 1. ajánlási pontról. A finnugor rokon népek napjáról szóló H/10160. számú határozati javaslatához az 1. szám alatt benyújtott módosító javaslat. Az előterjesztő egyetértett. A kormány?

SZESZTAI DÁVID főosztályvezető (Külügyminisztérium): Nekem a mandátumom úgy szól, és a kulturális bizottságban is ezt képviseltem, hogy a tárca nem támogatja az 1. számú módosító javaslatot.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Kérdezem a tisztelt bizottságot, hogy ki támogatja. *(Szavazás.)* Tizenkettő. Ki nem támogatja? *(Senki sem jelentkezik.)* Ki tartózkodott? *(Senki sem jelentkezik.)* Egyhangú.

Ez azt jelenti, hogy miután az ajánlás következő pontjaiban található módosító indítványok tartalmilag összefüggenek, ezért... *(Az elnök és a bizottság munkatársa egyeztet.)*

Kérdezem a képviselő urat az előterjesztő nevében, hogy az ajánlás következő pontjaiban található tartalmilag összefüggő kérdésekről szavazhatunk-e.

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): A 4. a Pálffy-féle?

ELNÖK: Ez a 4. ajánlási ponttal függ össze. *(Közbeszólások.)*

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): Számomra egyértelmű volt, hogy ezt végig átvezetjük.

ELNÖK: Akkor döntenünk kell ezekről is. Kérdezem, hogy a 2. ajánlási pontban Novák képviselő úr módosító javaslatát támogatjuk-e. Előterjesztő!

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): A belső összefüggés okán is támogatjuk, ez ugyanaz a gondolat. Tehát a finnugor nyelvrokonság kialakulásáról van szó.

ELNÖK: Bocsánat, akkor valami megint nem stimmel nálam, mert akkor megint a címen változtattunk. Az ajánlástervezetet nézze, képviselő úr, mert lehet, hogy másról beszélünk. Egyszer már döntöttünk a címről, most akkor megint a címet változtatjuk meg?

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): Szereztem egyet.

ELNÖK: Akkor azt jelenti, hogy a 2. ajánlási indítvány tartalmilag összefügg, tehát tulajdonképpen nem kell szavazni.

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): Így van, bocsánat.

ELNÖK: Erről nem kell szavazni. *(Az elnök és a bizottság munkatársa egyeztet.)* Mégis kell a 2-esről szavazni!

Kérdezem az előterjesztőt, hogy támogatja-e a 2-es, a Novák Előd képviselő úr által benyújtott javaslatot. Illetve ez összefügg a Novák Előd 3-asával és az 5-össel is.

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): Ezt nem támogatjuk.

ELNÖK: Kérdezem a kormány jelen lévő képviselőjét.

SZESZTAI DÁVID főosztályvezető (Külügyminisztérium): A Külügyminisztérium nem támogatja.

ELNÖK: Ki támogatja? *(Szavazás.)* Három. Ki nem támogatja? *(Szavazás.)* Tizenhárom. Tartózkodás? *(Senki sem jelentkezik.)* Egyharmadot sem kapott. Köszönjük szépen.

Ez azt jelenti, hogy a 3-asról nem kell, a 4-esről nem kell, az 5-ösről sem. A 6-osról kell szavaznunk. Novák Előd képviselő úr a határozati javaslat 2. pontjának módosítását javasolja. Kérdezem az előterjesztőt.

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): Az igazság az, hogy nekem a rendelkezésemre áll egy Pálffy István által jelzett módosító javaslat, ezért nem támogatjuk.

ELNÖK: Rendben van.

SZESZTAI DÁVID főosztályvezető (Külügyminisztérium): A Külügyminisztérium nem támogatja ezt a javaslatot.

ELNÖK: Jó. Kérdezem a tisztelt bizottságot, ki támogatja. *(Szavazás.)* Három. Ki nem támogatja? *(Szavazás.)* Tizenegy. Ki tartózkodott? *(Szavazás.)* Kettő.

A bizottság 3 igen szavazattal, 11 nem ellenében, 2 tartózkodás mellett nem támogatta, egyharmadot sem kapott.

A Kulturális és sajtóbizottság által benyújtott módosító javaslat a H/10160/4. számú módosító javaslatról beszélünk, ez az ajánlási sorban a 7. ajánlási számon lehetséges. Kérdezem az előterjesztőt.

DR. GRUBER ATTILA (Fidesz): Ezt támogatjuk pontosan azért, mert ebben benne van a „finnugor nyelvű nép”. *(Csóti György: Kérdésem lenne!)*

ELNÖK: Amennyiben kérdés van, parancsoljon, képviselő úr.

CSÓTI GYÖRGY (Fidesz): Köszönöm, elnök úr. Azt szeretném mondani, hogy finnugor nyelvről nem tudok. Nem tudom értelmezni ezt, köszönöm. *(Dr. Horváth János: Finnugor nyelvcsalád van.)* Finnugor nyelv nem létezik. *(Közbeszólások.)*

ELNÖK: Kormány!

SZESZTAI DÁVID főosztályvezető (Külügyminisztérium): Csak hogy konzekvens legyek, a tárca támogatja ezt a javaslatot. *(Derültség.)*

ELNÖK: Akkor a tárca támogatta. A bizottságot kérdezem, ki támogatja. *(Szavazás.)* Hét. Ki nem támogatta? *(Szavazás.)* Hat. Ki tartózkodott? *(Szavazás.)* Kettő. A bizottság nem támogatta, egyharmadot kapott.

Ezzel megvagyunk. Várhatóan, képviselőtársaim, miután felvetődött kapcsolódó módosító lehetősége is a jelzések alapján, annyit jeleznék előre, hogy csütörtökön elvileg az én tudomásom szerint lesz szavazási nap. Úgy gondolom, megtaláljuk az időpontot, hogy vagy előtte vagy a csütörtöki szavazást követően találkozzunk.

Ezzel a napirendi pontunkkal végeztünk.

Egyebek

„Egyebek” napirendi pontban – annyit beszéltünk róla – a jövő héten jön a török külügyi bizottság, a következő bizottsági ülésünk várható időpontja valószínűleg a hétfői napon, 18-án lesz, hogy pontosan hány órakor kezdünk, nem tudom.

Köszönöm szépen képviselőtársaimnak és főosztályvezető úrnak. A bizottsági ülésünket lezárom, és köszönöm szépen gyorsíróinknak a türelmet.

(Az ülés befejezésének időpontja: 12 óra 30 perc)

Balla Mihály
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezetők: Pavlánszky Éva és Barna Beáta